

УДК 330.65

Матвієнко-Біляєва Г.Л.
кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

БЮДЖЕТУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

UDGETING OF LOGISTICS COSTS OF THE ENTERPRISE

АНОТАЦІЯ

Проблема, що розглядається у роботі, полягає у науковому дослідженні логістичної діяльності та виокремленні в ній логістичних витрат (по видам логістичної діяльності) підприємства, а також їх бюджетуванні. Мета дослідження – узагальнення теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо бюджетування логістичних витрат підприємства. Використано методи дослідження: аналізу та синтезу, логічного узагальнення. Розроблено практичні рекомендації щодо бюджетування логістичних витрат підприємства. Запропоновано практичні рекомендації щодо виокремлення логістичних витрат підприємства та їх бюджетування.

Ключові слова: бюджетування, логістичні витрати, підприємство, логістична діяльність.

АННОТАЦИЯ

Проблема, рассматриваемая в работе, заключается в научном исследовании логистической деятельности и выделении в ней логистических затрат (по видам логистической деятельности) предприятия, а также их бюджетировании. Цель исследования – обобщение теоретико-методических положений и разработка практических рекомендаций относительно бюджетирования логистических затрат предприятия. Используются методы исследования: анализа и синтеза, логического обобщения. Разработаны практические рекомендации относительно бюджетирования логистических затрат предприятия. Предложены практические рекомендации по выделению логистических затрат предприятия и их бюджетирование.

Ключевые слова: бюджетирование, логистические затраты, предприятие, логистическая деятельность.

ANNOTATION

The problem addressed in this paper is the scientific study of logistics activity and highlight it in the logistics costs (logistics activities) of the enterprise, as well as their budgeting. The aim of the study the generalization of theoretical and methodical provisions and development of practical recommendations regarding the budgeting of logistics costs of the enterprise. Used research methods: analysis and synthesis, logic synthesis. Developed practical recommendations concerning the budgeting of logistics costs of the enterprise. The study offers practical recommendations on the allocation of logistics costs of the enterprise and their budgeting.

Keywords: budgeting, logistical costs, company, logistic activities.

Постановка проблеми. У сучасному економічному середовищі незмінно ускладнюються самі сфери діяльності підприємства, відбувається їх інтеграція. Так, дуже швидко поширюється у підприємницькому середовищі логістична діяльність.

Розглядаючи логістику як функцію підприємства з планування і контролювання матеріальних і пов'язаних з ними інформаційних потоків не тільки на підприємстві, а й поза ним, деякі спеціалісти вказують на зв'язок оперативного аспекту логістики з управлінським. Доречно зазначити, що тлумачення логістики

як форми управління фізичним розподілом продукції нині має найбільше прихильників серед науковців, хоч і в їхніх тлумаченнях немає однозначності визначення об'єкта логістичних досліджень [1–3].

Мета логістичної діяльності буде реалізована, якщо будуть виконані так звані правила логістики, тобто забезпечена найкраща і швидка відповідь на ринковий попит при найменших витратах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку В.І. Сергеева [4], по-перше, логістична діяльність має інтегрований характер і охоплює процес від місту виникнення до місту споживання потоку матеріальних ресурсів і готової продукції; по-друге, акцентована важливість управління супутньою інформацією; по-третє, уперше у сферу інтересів логістики попав сервіс, тобто нематеріальна діяльність.

Таким чином, логістична діяльність – це система дій і рішень, пов'язаних з формуванням оптимального співвідношення матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, які проходять послідовний ланцюг від зовнішнього джерела до кінцевого споживача готової продукції.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Неоднозначність визначень змісту логістичної діяльності пояснюється різноманітністю поглядів учених-теоретиків і фахівців-практиків. У сучасній науці існує велика різноманітність класифікації видів логістики, які можна згрупувати.

Згідно з функціональним підходом, в основу класифікації видів логістичної діяльності покладено ланцюг етапів руху і зміни форм логістичних потоків. Відповідно до неї, можна виділити сім найбільш розповсюджених видів логістики – закупівельну, транспортну, складську, виробничу, розподільчу, збутову, інформаційну [2].

Особливості діяльності окремих галузей економіки та специфіка обслуговування товарно-матеріальних потоків знайшли відображення у галузевому підході, який включає в себе промислову логістику, торгівельну та митну логістику.

Ресурсний підхід логістичної діяльності стає основою виділення чотирьох ресурсних видів логістики – інформаційної, фінансової, кадрової, сервісної.

Мета статті полягає у дослідженні логістичної діяльності з точки зору функціонального підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичне дослідження видів логістичних витрат на сучасних підприємствах свідчить, що вони тісно взаємозв'язані з виробничо-господарськими витратами, проте відсутня загальноприйнята їх змістовність та визначення частки їх врахування у загальних витратах. Так, за економічним змістом логістичні витрати частково збігаються з витратами на виробництво, транспортування та дистрибуцію.

У структурі логістичних витрат значну частку (майже 60%) займають транспортно-складські витрати, а також витрати на формування й зберігання запасів. У табл. 1 наведено класифікацію видів логістичних витрат підприємства.

Таблиця 1
Класифікація логістичних витрат підприємства

Ознака класифікації	Логістичні витрати
за елементами згідно з планом рахунків	матеріальні витрати витрати на оплату праці амортизація інші операційні витрати
за результативністю	продуктивні витрати збиткові витрати
відношення до логістичної системи	внутрішні зовнішні
за ступенем повноти	повні витрати часткові витрати
за частотою виникнення	одноразові регулярні
витрати за часом	фактичні витрати планові витрати
за етапом руху ресурсів (за функціональною ознакою)	витрати на виробництво витрати на утримання запасів витрати на складування витрати на транспортування

Отже, класифікація логістичних витрат за функціональною ознакою надає можливості оцінки їх абсолютної величини, вирішення завдання з обґрунтування розміру цих витрат, аналізу та вдосконалення їх структури, проведення більш дієвого контролю їх стану. Безумовно, дані, що отримують завдяки обліку та аналізу логістичних витрат, повинні бути індикатором наявності проблем у підприємства в області логістики та основою для вибору ефективних варіантів рішення цих проблем.

У дослідженні діяльності сучасного підприємства слід виокремлювати логістичну діяльність та приділяти більше уваги проблемі відокремлення логістичних витрат, оскільки не можна говорити про логістичне управління, якщо на сучасному підприємстві не розроблені принципи бюджетування логістичних витрат.

Бюджетування являє собою інструмент планування, сутність якого можна визначити як інтегровану систему розробки, аналізу та поточного контролю реалізації короткострокових цілей підприємства. Таким чином, під бюджетуванням слід розуміти всю сукупність управлінських процесів, які забезпечують життєвий цикл бюджету.

До основних принципів бюджетування слід віднести такі: повнота (бюджетування охоплює всі види діяльності і, зокрема, логістичну діяльність підприємства); реальність – обґрунтування бюджетів прогнозами продажів (надання логістичних послуг), лімітами ресурсів, нормами та нормативами логістичних витрат; інтегрованість, тобто тісний зв'язок між бюджетами вищого і нижчого рівнів; гнучкість (в умовах нестабільності ринкового середовища необхідна система постійного коригування логістичних бюджетів, створення ресурсів для компенсації додаткових логістичних витрат); економічність – співвідношення доходів і витрат у процесі бюджетування логістичних витрат.

Бюджетування насамперед реалізується засобами формування бюджетів для конкретних об'єктів на певний період часу (найчастіше до року) з метою визначення на підставі різноманітного аналізу в натуральній або грошовій формах обсягу логістичних витрат і надходжень, оптимізації їх структури для досягнення логістичних цілей підприємства з урахуванням наявності певних обмежень і впливу факторів середовища функціонування через бюджетне планування логістичних витрат.

Розробка бюджетів може здійснюватися синхронно або послідовно. Використання синхронного бюджетування найчастіше забезпечує розробку оптимальних бюджетів і досягнення максимального ефекту, тому що на всіх етапах формування логістичних бюджетів ураховуються та узгоджуються взаємозалежні питання виробничо-логістичної діяльності й усуваються протиріччя між підрозділами підприємства. При відсутності синхронного бюджетного планування існує загроза врахування керівниками тільки своїх інтересів, які найчастіше не відповідають загальній логістичній стратегії підприємства.

Залежно від рівня централізації управління на підприємстві логістичні бюджети можуть плануватися централізованими, децентралізованими та комбінованими способами.

Найбільш актуальним являється логістичний бюджет, складений централізованим методом за принципом «зверху вниз», який вимагає від керівництва підприємства чіткого розуміння й уміння формувати реалістичний прогноз логістичних витрат на певний період.

Отже, бюджет логістичних витрат можна визначити як сукупність планових витрат на логістичні процеси з розбивкою їх за видами, місцями і періодами виникнення. Отже, логістичний бюджет являє собою своєрідний ліміт логістичних витрат.

Таким чином, бюджет логістичних витрат:

- 1) уточнює видову структуру відображених в ньому логістичних витрат;
- 2) визначає місця виникнення цих витрат, тобто ті організаційні підрозділи підприємства, які реалізують логістичні процеси;
- 3) уточнює період, на який встановлюються ліміти логістичних витрат.

Бюджет логістичних витрат повинен відігравати активну роль у їх формуванні:

1) по-перше, установлювані ліміти логістичних витрат, які являють собою завдання для відповідних місць їх виникнення та підлягають оцінці саме в такій якості;

2) по-друге, бюджет логістичних витрат виконує контрольні функції, оскільки його виконання є головним критерієм оцінювання фактичних витрат;

3) по-третє, бюджет логістичних витрат пов'язаний з внутрішньою системою мотивації, тому що виділення частини коштів на винагороду за дотримання встановленого ліміту витрат, дає можливість для активної реалізації функції нормування як інструмента зниження витрат.

Застосування бюджетування логістичних витрат є найбільш ефективним в умовах складання комплексного балансу витрат у діяльності сучасного підприємства.

Бюджетування логістичних витрат являє собою складний організаційний й економічний захід, для якого необхідно вносити зміни в традиційні організаційні рішення, а також у загальний баланс витрат підприємства, що складався раніше. Особливо складною є процедура встановлення лімітів для конкретних складових логістичних витрат.

Висновки. Таким чином, бюджетування логістичних витрат сприяє виявленню вузьких місць у логістичній системі підприємства, рішенню проблем комунікацій і розподілу відповідальності між окремими підрозділами й учасниками процесу управління ресурсами.

Подальші дослідження будуть зосереджені на розробці універсальної моделі оптимізації логістичних витрат в сучасних умовах господарювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Малярец Л.М. Статистический анализ видов логистической деятельности в их контроллинге на предприятии / Л.М. Малярец, Г.Л. Матвиенко-Беляева // Бизнес Информ. – 2009. – № 1. – С. 85–93.
2. Матвиенко Г.Л. Актуалізація контролінгу логістичної діяльності як функції управління на підприємствах в Україні / Г.Л. Матвиенко // Науково-технічний збірник. – Хмельницьк, 2005. – № 3. – С. 114–122.
3. Матвиенко-Біляєва Г.Л. Основи методики проведення контролінгу логістичної діяльності на машинобудівних підприємствах / Г.Л. Матвиенко-Біляєва // Управління розвитком: зб. наук. ст. – Харків: ХНЕУ, 2009. – № 1. – С. 102–103.
4. Сергеев В.И. Логистическая интеграция и координация – путь к оптимизации ресурсов компании / В.И. Сергеев // Логистика и управление цепями поставок. – 2009. – № 1. – С. 10–22.